

подумав і сказав: «Всі – за Україну. У кожного Україна своя». Ви знаєте, я не задоволений цією відповіддю. Дуже погано, що нас змушують вибирати своє майбутнє на краю могили. Суспільство кожного дня чує одне й те саме – влада погана, ганьба, а що буде завтра – ніхто не знає. Уже 20 років у нас однаковий передвиборчий «джентльменський набір»».

«Ми сьогодні іноді навіть забуваємо, що нинішня війна – війна принципів. Ми знаємо – і це правда, – що йде війна між Росією й Україною: вона не оголошена як війна, але ми всі знаємо, що вона собою являє. І до цього звелися всі суперечності, які існували, що дуже небезпечно: справа не в мові і навіть не в незалежності – не про це йде мова, а про те, що ми повинні побудувати суспільство з людським обличчям».

«Всі ми ставимо перед собою запитання: хто я і хто – вони? І коли відповідаєш собі, що я – еліта, то на цьому вже можна ставити крапку. Бо якщо я – еліта, то хто ж вони? Українська культура – це не суцільний шар, вона має дві складові: елітарну та низову. Нам намагались нав'язати суто селянську культуру, але це не вдалось – бо вмішалась елітарна. Історія національно-визвольного руху в Україні – це завжди була історія створення національної еліти. Така еліта вже існувала на початок ХХ століття, і завдяки цьому люди згадали, що Малоросія – це Україна, і що вона має право на самостійність».

«Зрозуміти можна лише тоді, коли співвідносиш із певним цілим. Скажімо, в квантовій механіці не можна керуватись поняттям причини. Не можна питати: чому електрон був у цій точці і попав звідти не сюди, а туди. Треба виходити з поняття ймовірності, і якщо ймовірність буде дорівнювати одиниці, то це – причина. Звикнути до того, що є речі, які не можна побачити (а значить, і уявити) – це крок до кращого розуміння світу».

Луценко ЛЛ., курсант 2-го курсу ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки, кандидат філософських наук,
Петрова Г.М.

МАКС ГОРКГАЙМЕР – ВИДАТНИЙ ФІЛОСОФ ХХ СТОЛІТТЯ

Народився 14 лютого 1895 року в Штутгарті в єврейській родині, і був єдиним сином Моріца і Бабет Горкгаймер. Моріц Горкгаймер прагнув, щоб син пішов його шляхом, тому в 1910 році у шістнадцятирічному віці був змушений залишити навчання, щоб піти працювати на заводі батька. В цей період він познайомився з Фредеріком Поллоком та Роуз Райкхер (майбутньою дружиною Макса).

Навесні 1919 року Горкгаймер починає навчання у Мюнхенському університеті, де вивчає філософію та психологію, але через один семестр переїжджає до Франкфурту-на-Майні, де навчався у Йоганна Корнеліуса. Там же познайомився з Теодором Адорно. Це знайомство стало початком

тривалої дружби та плідної співпраці. У 1925 захистив дисертацію, присвячену філософії І.Канта й отримав місце лектора у Франкфурті.

Найяскравіші моменти з молодих академічних років Горкгаймера настануть в 1930 роках. З 1930 року був професором (1930—1933 і 1949—1963), а після війни ректором (1951—1953) університету у Франкфурті-на-Майні. У 1930 році також став директором Інституту соціальних досліджень і залишався ним до 1965 року. На чолі Інститут Горкгаймер сприяв розвитку на його базі неомарксистської Франкфуртської школи. Після приходу до влади нацистів, Горкгаймер був позбавлений посади професора та директора Інституту. Залишив Німеччину, переїхавши до Женеви. В 1934—1949 роках перебував в еміграції у США, де був професором Колумбійського університету.

Видавав журнал «Zeitschrift fur Sozialforschung» («Журнал соціальних досліджень»; 1932—1941). Після війни виступив з серією публікацій з дослідження національних і расових забобонів («Studies in prejudice», v. 1-5, 1949—1950). Написана Горкгаймером спільно з Теодором Адорно «Діалектика Просвітництва» (1947) стала програмним текстом філософсько-соціологічних ідей Франкфуртської школи. Сама Франкфурська школа являє собою групу інтелектуалів, що об'єднувалися навколо Інституту соціальних досліджень (1930), очолюваного М. Горкгаймером. Наступником Горкгаймера на кафедрі Франкфуртського університету став його учень Альфред Шмідт.

Горкгаймер проаналізувавши економічні і культурні структури, ставив задачу визначити можливості реалізації справедливого суспільства. При цьому філософ рішуче відкидає концепцію революційного втручання.

Програмою роботою першого періоду Франкфурської школи стала стаття Макса Горкгаймера “Традиційна і критична теорія” (1937). В статті мова йшла про те, що уявлення про “об’єктивну реальність”, нав’язуване традиційною філософією, є ілюзія, що заважає людству розвиватися в напрямку свого свідомого самовизначення. Критична теорія повинна виходити з того, що світ є незмінним, а може бути і повинен змінюватися.

Одною із найбільш відомих є книга «Затемнення розуму», яка була опублікована в 1947 році англійською мовою. Книга об’єднує серію лекцій, прочитаних у Колумбійському університеті в 1944 році, в яких знаходиться короткий виклад деяких аспектів його праці з Теодором Адорно, результатом чого стала робота «Діалектика Просвітництва». У праці застосовується критичний опис того, як розум стає ірраціональним, роблячи акцент на інструментальні аспекти. Автор аналізує зміну розуму через історію західної філософської думки. Він визначає справжній розум через раціональність, а також, описує різницю між об’єктивним, суб’єктивним та інструментальним розумом, та описує перехід від об’єктивного до суб’єктивного розуму, через процес формалізації.

Горкгаймер описує індивіда в сучасному світі. Він пише про те, що людські істоти, асоціюючи себе з суспільством, поділяють свою долю з

іншим світом. Таким чином вони стають частиною суспільства, втрачаючи свою індивідуальність. Відбувається постійний тиск суспільства на людину. Індивід в сучасному суспільстві втратив здатність мислити та діяти самостійно, - до такого висновку приходять Горкгаймер у своїй праці.

Цитати мислителя

«Короче, единственное, что остается сделать после чтения Адорно, - это глубоко вздохнуть и, может быть, выпить хорошего красного вина».

«Прогресс в деле оглушения не должен отставать от синхронного ему прогресса интеллектуального развития».

«Произведения искусства аскетичны и бесстыдны, культуриндустрия порнографична и чопорна».

«Принцип «целесообразности без цели», провозглашаемый эстетикой идеализма, - лишь схема, обратная той, которой в рамках общества подчинено буржуазное искусство: бесцельности ради целей, диктуемых рынком».

«Идеология распадается на фотофиксацию грубости бытия и неприкрытую ложь о его осмысленности, не придавая ей словесного выражения, но намекая на нее, отчего эта ложь только прочнее выдается в пам'ять».

«Психология публики, не только предположительно, но и реально поощряющей существование культурной индустрии, является частью системы, а вовсе не ее оправданием».

Денисюк В.Ю., курсант 2-го курсу ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри
філософії права та юридичної логіки,
кандидат філософських наук, **Петрова Г.М.**

МАРТІН ГАЙДЕГГЕР – «ОСТАННІЙ КЛАСИК» ХХ СТОЛІТТЯ

Життєвий і творчий шлях М. Гайдеггера тісно пов'язаний з історичними подіями, що випали на долю його покоління. Філософ наполегливо вивчав природничі науки та філософію, математику і теологію. Мислитель захоплювався працями Г. Гегеля і Ф. Ніцше. Вів полеміку з В. Дільтеєм і Ф. Достоевським; захистив докторат під керівництвом Г. Ріккєрта; очолив кафедру філософії Фрейбурзького університету після Е. Гуссерля; був ректором цього ж університету. Під час «масового призову» 1944 р. М. Гайдеггер будував укріплення для захисту Рейху, а з приходом французьких окупаційних військ зазнав гонінь й заборони викладацької діяльності. Усе це, безумовно, відбилося на його філософських поглядах: філософія історії М. Гайдеггера — пошук істинного буття і свободи. Саме цей пошук робить її надзвичайно цінною і конструктивною в наш час.

Серед головних праць М. Хайдеггера слід назвати: «Буття і час», «Основні проблеми феноменології», «Що таке метафізика?», «Про сутність